

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ НОРМИ

МАКСИМОВА Лариса Олександрівна - кандидат юридичних наук, доцент, спеціаліст вищої категорії Київського фахового коледжу туризму та готельного господарства

**УДК 341.131
DOI 10.32782/NP.2023.3.28**

Чинний кримінальний процесуальний кодекс України в ст. 3 визначає основні поняття кримінального законодавства та терміни, які використовуються під час досудового розслідування та судового розгляду кримінального провадження. Основні терміни визначені за допомогою загальних та спеціальних теорій кримінального процесу, вони відображають сутність та значення загальних процесуальних інститутів на підставі яких встановлюється статус, права процедура, процесуальний порядок проведення процесуальних, слідчих (розшукових), судових дій, встановлення істини під час досудового та судового кримінального провадження. Незважаючи на вагомий внесок теорій кримінального процесу в розвиток чинного законодавства, спеціальні терміни, які використовуються під час досудового розслідування залишають до кінця не зрозумілими, не відповідають теорії права, філософії, логіки та іншим галузевим наукам.

Теорія права встановлює положення застосування диспозиції норми та відображає виникнення правових відносин між сторонами, учасниками процесу. Практика розвитку правових відносин покликана адекватно розвиватися та змінюватися на підставі чинного законодавства, в окремих випадках, випереджає теорію. Норма права встановлює правило поведінки учасника процесу, закон надає детальну регламентацію правових відносин, які виникають під час досудового розслідування, що призводить до казусних ситуацій, стримує ініціативу слідчого, ді-

знавача, прокурора, вносить перешкоди до виконання обов'язків. Сторони процесу під час виконання завдань встановлення істини використовують свої знання, професійний підхід та можливості пізнавальної діяльності. Дані критерії залишаються новизною у теоретичних розробках вчених.

В статті надається класифікація оціночних категорій, пропонується застосування правового регулювання у різних випадках, що виникають під час досудового розслідування. Розглядаються конкретні слідчі ситуації та пропонуються шляхи їх вирішення.

Ключові слова: закон, термін, статус, сторони, учасники, контроль, досудове розслідування, судові провадження, слідчий, прокурор, суддя.

Актуальність і ступінь дослідження за-снована на загальних та спеціальних теоріях кримінального процесу. Чинний кримінальний процесуальний кодекс України в ст. 3 визначає основні поняття кримінального законодавства та терміни, які використовуються під час досудового розслідування та судового розгляду кримінального провадження. Основні терміни відображають сутність та значення загальних процесуальних інститутів на підставі яких встановлюється статус, права процедура, процесуальний порядок проведення процесуальних, слідчих (розшукових), судових дій, встановлення істини під час досудового та судового кримінального провадження. Незважаючи на вагомий внесок теорій кримінального

процесу в розвиток чинного законодавства, спеціальні терміни, які використовуються під час досудового розслідування залишають до кінця не зрозумілими, не відповідають теорії права, філософії, логіки та іншим галузевим наукам.

Теорія права та критерії оцінки процесуальної норми у кримінальному процесі побудована таким чином, що юридична конструкція регулює встановлені правові відносини, які виникають під час досудового розслідування та судового розгляду кримінального провадження. Правові норми адекватно відображають встановлені законом відносини на підставі загального правила поведінки учасників процесу. Всі правові норми кримінального процесуального законодавства побудовані таким чином, що включають до себе абстрактну модель гарантій прав, обов'язків та законних інтересів. Норми застосовуються відносно сторін, учасників процесу на підставі конкретних обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Кожна норма повинна відображати індивідуальні особливості правових відносин між стороною та учасником процесу. Особливість процесуальних норм права полягає у характерних рисах, які на підставі закону врегульовані таким чином, що повинні передбачати можливі колізії, вирішувати складні завдання встановлення істини, встановити підозрюваного (обвинуваченого) та суддя має право проголосити обґрунтований, справедливий вирок. Законодавство встановлює окремими нормами кримінального процесу надмірну деталізацію проведення слідчих (розшукових) та судових дій.

Прикладом є проведення слідчих (розшукових) дій, які тимчасово обмежують процесуальні права та обов'язки учасників. В даному разі можна сказати про контроль за підготовкою, процесуальною процедурою отримання дозволу на проведення слідчої (розшукової) дії та механізму її проведення з боку прокурора, слідчого судді. Прокурор знайомиться з клопотанням слідчого про необхідність проведення слідчої (розшукової) дії, слідчий суддя перевіряє підстави для проведення слідчої (розшукової) дії та надає ухвали про необхідність її проведен-

ня. Прокурор контролює хід та результати проведення дії. У разі встановлення порушень закону приймає заходи щодо усунення встановлених порушень.

Інша сторона застосування правових норм включає до себе проблематику їх застосування по аналогії. Теорія права не може передбачити всі деталі встановлення обставин кримінального правопорушення. Слідчий, дізнавач, прокурор повинні діяти на підставі закону, але в окремих випадках, кримінальний процесуальний закон надає можливість проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесі. Регламентація даних процесуальних дій пов'язана з законодавством про оперативно – розшукову діяльність (ОРД), яка має специфіку, що пов'язана з таємністю їх проведення.

Сторона обвинувачення має право використання окремих положень оперативно-розшукової діяльності, але пов'язати правові норми ОРД з кримінальним процесом іноді викликає обставини, що пов'язані зі складністю механізму проведення правової ситуації. В даному разі можна сказати, що проблемні ситуації іноді випадають із сфери правового регулювання, що має негативні наслідки для встановлення вини підозрюваного (обвинуваченого).

Теорія права та процесу постійно розробляє можливість застосування нормативних положень правових норм для оцінки процесуальної діяльності сторін, учасників процесу. Слідчий, дізнавач, прокурор на підставі своїх знань, практики процесуальної, життєвої діяльності мають право процесуально закріпити фактичні дані, що вказують на вину підозрюваного, але під час судового розгляду виявляються правові, технічні, логічні помилки проведення слідчих (розшукових) дій у разі складання протоколу. Процесуальні помилки іноді приводить до втрати доказів, або встановлення їх недопустимими під час судового розгляду.

Публічний обвинувач пов'язаний обвинувальним актом, матеріалами кримінального провадження. Він не має права виходу за рамки кваліфікації обвинувачення на підставі матеріального права. Закон визначає правило, за яким погіршення процесуаль-

ного статусу обвинуваченого в судовому засіданні не допускається. В даному випадку закон передбачає відмову публічного обвинувача від підтримання обвинувачення або зміну обвинувачення за яким процесуальний статус обвинуваченого не може бути погіршено нормами матеріального права.

Основні елементи оцінки положень кримінального процесу не нові для правової науки, однак теоретичні та практичні аспекти в деяких випадках визначені не чітко, не в повному обсягу, можуть трактуватися з різних точок зору. Сторони під час вирішення питання матеріальної, процесуальної класифікації кримінального правопорушення, застосування тієї або іншої правової норми стикаються з теоретичними та практичними питаннями, на які не мають однозначної відповіді.

Мета і завдання дослідження

Визначення правових категорій нормативного застосування правових норм у кримінальному процесі включає до себе поєднання процесуальної норми зі специфічними положеннями їх механізму реалізації та правовими елементами матеріального права. У сукупності правові норми надають правовим поняттям специфічний зміст. Теорія права встановлює загальні положення права, однак практика вносить корективи під час проведення досудового розслідування та судового розгляду кримінального провадження. З іншої сторони, закон є динамічним, але він змінюється в особливому порядку. Дані практичні аспекти під час досудового розслідування та судового розгляду кримінального провадження підбивають основи законодавчої бази, оскільки окремі юридичні конструкції не можуть бути встановлені у процесі та входять у протиріччя з нормами матеріального права.

В процесі наукових розробок вчені постійно розробляють та надають рекомендації для практики щодо застосування правової норми, вказують на механізм її дії, розкривають процесуальний зміст та пропонують нові елементи трактування, значення, застосування конкретної правової категорії. Однак теоретичні викладки не можуть бути загально обов'язковими у криміналь-

ному процесі, вони мають на мету тільки роз'яснення положень застосування правової норми, а її виконання покладено на сторону обвинувачення та суддю.

Наукова новизна включає проведення теоретичного аналізу та визначення практики механізму дії правових норм. Встановлення єдиного системного підходу до класифікації кримінально процесуальних норм, їх теоретичного та практичного застосування під час досудового розслідування та судового розгляду, надання можливості для слідчого, дізнавача, прокурора вибрати ту процесуальну норму на підставі якої проведення слідчої (розшукової) дії буде відповідати засадам верховенства права, законності, справедливості, не порушуючи законні права, свободи та інтереси учасників процесу.

Теоретичні розробки процесуальної норми були предметом дослідження вченими різних галузевих правових наук, як теорії права, філософії, кримінального права та процесу.

Необхідно визначити низку вчених, які провели теоретичний аналіз правових норм, визначили специфіку процесуальних норм під час проведення досудового розслідування та судового розгляду.

Основа теоретичних поглядів була закладена Ю.П. Аленіним, О.М. Бандуркою, В.В. Вапнярчук, Ю.М. Грошевим, І.С. Галаган, І.В. Гловюк А.Я. Дубінським, Л.В. Лобойко, М.М. Міхеєнко, В.Т. Мальяренко, В.В. Молдаван, О.В. Капліною, В.М. Стратоновим, С.М. Стахівський, О.М. Толочко, В.Т. Трофіменко, В.М. Тертишник, О.Г. Шило, Л.Д. Удаलोвою тощо [1; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 12; 13; 16; 18; 19; 13; 17; 18; 19; 21; 22; 23; 24; 25].

Теоретичні розробки шли двома шляхами. Перший правовий, філософський, при цьому автори будували свої наукові висновки на підставі матеріального права.

Ю.П. Аленін, А. Барак, В.М. Горшенков, В.Є. Жеребкін, О.В. Петришен та інші представники юридичної школи теорії права та філософії розглядали елементи оціночних понять правої норми на підставі структури її побудови та логіки. Автори зазначали, що на

підставі логічного підходу можна визначити категорії «оціночного поняття правової норми». В даному разі вчені були єдині у своїх висновках, що правові норми можуть бути, в окремих випадках, не визначені законом, але бути загально прийнятими. Оцінка правової норми включає до себе зміст, поняття, форму, яка ґрунтується на підставі конкретної правової ситуації, у разі дослідження обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному процесі. Право не може оцінювати абстрактні аспекти за рівнем узагальнення, крім того не має можливості визначити, як фундаментальні категорії теорії кримінального процесу [1; 2; 8; 9; 10; 17].

Інший шлях наукових розробок був побудований на основі застосування процесуальних норм, які надають можливість фіксування обставин кримінального правопорушення виходячи з норм матеріального права та визначення кваліфікації кримінального законодавства. Однак теоретичні питання процесуальної норми та її оцінка з боку вчених кримінального процесу не отримала відповідного розкриття проблеми.

О.М. Бандурка, Ю.М. Тодика, О.М. Толочко, В.М. Трофіменко, В.М. Тертишник, Л.Д. Удалова та ін.. надали розрізнені елементи правової норми та можливість її застосування у разі проведення досудового розслідування, оскільки на даній стадії процесу виникає низка питань використання та процесуального, процедурного фіксування. Під час судового розгляду процесуальна норма визначає положення, які неможливо порушити, судовий розгляд проводиться гласно, відкрито, публічно на підставі засад кримінального процесу у присутності сторін. Суддя суворо дотримується процедури процесу [3; 20; 21; 22; 23; 24].

Сьогодні процедура механізму проведення процесуальних, слідчих (розшукових), судових дій у кримінальному процесі фіксується за допомогою звукового, відео запису. За результатами проведення процесуальних та судових дій всі учасники мають право оцінити точність структурної побудови застосування правової норми, її фіксування у кримінальному процесі та висловити свої зауваження.

Вчені кримінального процесуального циклу звертали свою увагу на процедуру оцінки правової норми під час її застосування та механізму реалізації.

В.В. Вапнярчук, Ю.М. Грошевой, В.М. Гмирко, В.А. Журавель, В.Ю. Шепітько, С.М. Стахівський та ін.. надали загальні положення теоретичних розробок та вказували, що окремі правові норми кримінального процесу зобов'язують слідчого, дізнавача, прокурора, суддю здійснити процесуальні, слідчі (розшукові) дії та оцінювати зібрані фактичні дані, факти, відомості про факти, як докази. В даному разі оцінку доказів проводить сторони процесу, суддя під час судового розгляду. Закон передбачає, що у разі порушення процесуальної фіксації доказів, їх оцінка у разі судового розгляду сторонами процесу може бути визнана як недопустимі докази обвинувачення [4; 8; 7; 11; 18].

М.М. Міхеєнко, В.П. Шибіко, А.Я. Дубінський, В.М. Стратонов та інші вчені розкрили положення пізнання та оцінки матеріалів, які встановлені під час досудового розслідування. В процесі пізнання проходять ідеальне розщеплення матеріальних об'єктів на окремі сторони, якості, виділення особливостей тощо. Предмет пізнання, з одного боку, відокремлює його від інших галузевих знань, з іншого дає можливість визначити необхідність проведення комплексного дослідження. Пізнання повинно побудована на підставі правової норми, застосування законів логіки, філософії тощо. Аналіз правової норми та механізм реалізації приводить до встановлення результатів істини [16; 19, с. 24].

Виклад загального матеріалу

Теоретичні виклади вчених надають підстави для встановлення критеріїв оцінки правової норми, що закріплені чинним кримінальним процесуальним законодавством.

Першу юридичну конструкцію можна визначити на підставі юридичного поняття фактів, відомостей про факти, та процесуального закріплення доказів. Друге положення включає до себе елементи оцінки доказів, як інституту доказування обставин кримінального правопорушення. Третя

група кваліфікаційних ознак встановлена на підставі процедури та системи процесуальних елементів, які є підставою прийняття процесуального рішення за сукупністю фактичних даних.

Аналіз визначених елементів встановлює положення для конкретних висновків. Під час прийняття процесуального рішення, слідчий, дізнавач має право проаналізувати фактичні дані на підставі ст. ст. 85 – 87 КПК України, з точки зору належності, допустимості або недопустимості, достовірності та достатності для ухвалення законного, обґрунтованого процесуального рішення. Прийняття процесуального рішення встановлює, що структура даного рішення повинна мати оціночні компоненти.

КПК України розкриває формально – визначені норми і розпорядження, що містять оціночні терміни. Розкриваючи дані положення закону можна встановити види даних правових елементів, зокрема побудова виникнення значної кількості версій відносно підозрюваного (обвинуваченого), встановлення обставин вчинення кримінального правопорушення. По-друге, наявність у матеріалах кримінального провадження декілька пов'язаних між собою епізодів, роздільне розслідування яких неможливе. По-третє, встановлення під час досудового розслідування декілька підозрюваних (обвинувачених), які вчинили кримінальне правопорушення. Останє, вчинення кримінального правопорушення в областях та необхідність поєднання в єдине кримінальне провадження для встановлення всіх обставин вчинення кримінального правопорушення.

Оцінка фактичних даних проводиться під час отримання заяви про вчинення кримінального правопорушення та внесення відомостей до єдиного реєстру досудового розслідування (ст. 214 КПК України). До початку проведення окремих процесуальних, слідчих (розшукових) дій, слідчий, дізнавач, прокурор проводять збирання фактичних даних під час співбесіди з потерпілою стороною та оцінюють докази за внутрішнім переконанням.

Другий момент включає до себе формальні підстави проведення слідчої (розшу-

кової) дії якщо слідчий має фактичні данні, які вказують, що у приміщенні підозрюваного знаходяться предмети вчинення кримінального правопорушення. Слідчий проводить оцінку фактів, на підставі ухвали слідчого судді має право проводити обшук (ст. ст. 234 – 236 КПК України). Процесуальна норма зобов'язує слідчого фіксувати механізм проведення даної дії у протоколі. Він має право залучити спеціаліста. Під час обшуку може бути присутній адвокат підозрюваного. Всі учасники даної процесуальної дії мають права ознайомлення з результатами проведення обшуку та висловити свої зауваження.

Під час підготовки судового провадження суддя, на підставі правових норм, оцінює докази вини обвинуваченого та приймає процесуальне рішення про призначення судового розгляду (ст.ст. 314 – 317 КПК України).

Закріплені законом правові поняття є остаточними. Вони використовуватися на підставі закону. Юридичний закон є обов'язковим для сторін, учасників кримінального процесу. Порушення закону встановлені санкції матеріального права. Стабільність права визначається його термінологією.

Практичні положення використання закону мають окремі теоретичні прогалини, зокрема особливості характеристики правових понять, іноді не співпадає з встановленими параметрами закону, оскільки норми мають свою властивість, вони динамічно розвиваються, їх зміна відбувається в особливому правовому порядку. Після прийняття нового закону діючий втрачає своє правове значення тому окремі положення змісту змінюються у своєму визначені. Визначеною рисою юридичного формулювання закону є зміна диспозиції, відмова від застарілих та запровадження нових понять.

Практика встановила, що сторони, учасники процесу повинні дотримуватися загальних положень закону.

Більше 50% опитаних практичних працівників слідчих підрозділів надали відповідь, що окремі положення нормативного визначення закону мають недоліки, які можна визначити за видами. По-перше,

окремі положення не зрозуміли, тому що мають більше ніж два визначення, які можна трактувати за різних обставин їх застосування. По-друге, диспозиція окремих норм закону має декілька положень, а саме вони не точні, що приводить до порушення засади справедливості. По-третє, норми права мають двійний підтекст, різні методи, механізм реалізації під час використання словосполучення. Останнє включає не конкретну мову у разі проведення процесуальних, слідчих (розшукових), судових дій.

В.М. Горшеньов, О.М. Петрішен, В.Т. Малярєнко та ін. розкриваючи зміст теоретичного визначення норми виділяють специфічні ознаки, а саме офіційність, документальність, точність, простоту викладу, однорідність, нейтральність змісту тексту, наявність необхідних реквізитів нормативного акту (найменування, заголовка, дати видання), а також дотримання основних вимог структурної організації тексту. Автори вважають, що практика має проблеми під час закріплення встановлених у законі формальних ознак, оскільки дати точний опис виникаючих правових відношень під час проведення слідчих (розшукових) дій неможливо. Закон не повинен будуватися на підставі використання оціночних понять, юридичних термінів. Законодавство обмежує правові норми викладом загальних ознак, які можуть конкретизуватися у процесі правозастосування [9; 14; 17].

Використання оціночних термінів дозволяє досягти повноти кримінального процесуального закону. Диспозиція статті повинна бути теоретичною, лаконічною, компактною, зрозумілою, логічною тощо. Закріплення у кримінальному процесуальному законі оціночних приблизних критеріїв, які обмежують права, свободи та інтереси учасника процесу не допустимо.

Теоретичні розробки щодо прийняття норми закону вказують, що не можна передбачити всі можливі зміни правових відношень, які встановлені на підставі дії нормативного акту. Закон не може і не повинен слідувати за всіма змінами, але повинен враховувати їх. Оціночні терміни мають динамізм права, можливість його застосування на підставі історичних умов. Правові поняття та терміни

максимально відповідають вимогам захисту прав, свобод і законних інтересів. Вони використовуються для необхідності жорсткої фіксації правовідносин.

Таким чином, оціночні терміни не завершують повністю правотворчий процес, законодавство надає можливість подальшого розвитку його на підставі практики. Правова норма, механізм її реалізації, який здійснює слідчий, дізнавач, прокурор під час досудового розслідування повинна мати практичний зміст врахування особливості кожного доказу та обставин, які підлягають доказуванню. Кожна процесуальна норма побудована на підставі засад кримінального процесу, має процесуальну форму, відповідає структурній побудові основних положень процесу, що надає змогу під час прийняття процесуальних рішень засадами законності, доцільності, справедливості тощо.

Використання оціночних термінів правової норми надає можливість чітко виконати завдання кримінального процесу, які стоять перед слідчим, дізнавачем, прокурором, суддею.

Висновок

Визначені критерії оціночної категорії правової норми надали можливість встановити, на підставі теорії права, філософії, логіки, галузевих наук матеріального права наявність властивостей та теоретичного обґрунтування чинного законодавства, яке встановило нормотворчу процедуру у разі конструювання, формулювання, логічного визначення гіпотези, диспозиції процесуальних норм.

Доведено, що поняття правової норми встановлено вченими таким чином, що вона має різний зміст, власне трактування, практичне значення того чи іншого поняття. Однак її застосування не означає загальнообов'язкової інтерпретації для сторін, учасників процесу. Вважається, що оціночні визначення терміну правової норми служить для позначення певної процесуальної, судової дії.

Теоретичне визначення категорії правової норми дозволяє дійти до висновку, що дане питання є багатоаспектним, потребує визначення не тільки з боку кримінально-

го процесу, а також галузевих наук, зокрема кримінального права, криміналістики, лінгвістики, логіки, філософії, інформатики тощо.

Сформульовано тезу відносно застосування правової норми на підставі якої слідчий, дізнавач, прокурор, суддя не вільні під час прийняття процесуального рішення у виборі засобів механізму її реалізації, а повинні на підставі засади верховенства права, законності, справедливості приймати раціональні, ефективні засоби, тактичні прийоми, криміналістичні комплекси, оперативні комбінації для викриття підозрюваного (обвинуваченого) у вчиненні кримінального правопорушення. Сторони, учасники процесу, суддя повинні керуватися та виконувати свої обов'язки підставі процесуальних норм сформульованих законом. У разі проведення процесуальних, судових дій вони повинні керуватися тільки законом у встановлених межах правової норми.

Література

1. Алейнін Ю.П. Кримінально процесуальний кодекс України науково практичний коментар. Одеса. 2015. – 340с.
2. А. Барак Суддівський розсуд – К. Цент учбової літератури. 2022. – 320с.
3. Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ \ О.М.Бандурка: Х. Основа. 1996. – 450 с.
4. Вапнярчук В.В. Теорія та практика кримінального процесуального доказування / В.В. Вапнярчук. Харків. Юрайт. 2017. – 408с.
5. Галаган І.С. Кримінальний процес Української РСР / І.С. Галаган, Д.С. сусл – Київ. Вища школа. 1970. – 252 с.
6. Гловюк І.В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень кримінального процесуального кодексу України. /І.В. Гловюк. Одеса. Юрид. лит. 2015. – 712 с.
7. Гмирко В.П. Доказування в кримінальному процесі: діяльнісну парадигма. Теоретичний аналіз Проблемація СМД репрезентація. /В.П. Гмирко. –Дніпропетровськ. Акад. митної служби України. 2010 – 314с.
8. Грошевой Ю.М. Кримінальний процес України : підручник / Ю. М. Грошевой, В. М. Хотенець ; за ред. Ю. М. Грошевого. Харків : Право, 2000. -487 с.
9. Горшенев В.М. Способы и организационные формы правового регулирования в социалистическом обществе. – М.: Юрид. лит., 1972. – 256 с.
10. Жеребкин В. Е. Логический анализ понятий права. – Киев: Издательское объединение «Вища школа» головное издательство, 1976. – 152.
11. Журавель В.А., Шепітько В.Ю. Розвиток криміналістики та судової експертизи в Україні: наближення до єдиного європейського простору / Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку : монографія. Харків, 2021. -710с.
12. Капліна О.В. Кримінальний процес /О.В. Капліна, Ю.М. Грошевой, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013 -820 с.
13. Лобойко Л. В. Методи кримінального процесуального права / Л.В. Лобойко Днепр. 2006. – 323 с.
14. Малярєнко В.Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів / В.Т. Малярєнко Юрінком Інтер. 2005. – 305с.
15. Молдава В.В. Порівняльне кримінально процесуальне право України, ФРН; Франція; Англія, США / В.В. Молдаван, А.В. Молдаван – К. Юрінком. Інтер. 1999 – 134с.
16. Міхеєнко М.М. Науково-практичний коментар Кримінально-процесуального кодексу України / М.М. Міхеєнко, В.П. Шибіко, А.Я. Дубінський. Київ : Наукова думка, 1997. – 410 с.
17. Петришен О.В. Теорія держави і права : підручник / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина. – Х. : Право, 2015. – 368 с
18. Стахівський С.М. Слідчі дії як основні засоби збирання доказів / С. М. Стахівський. -Київ : Атака, 2009. – 64 с.
19. Стратонов В.М. Криміналістична теорія пізнавальної діяльності слідчого / В.М. Стратонов. Вид-во ХДУ. Херсон, 2009. – 440 с.

20. Тодика Ю.М. Конституційне право України : підручник / за ред.: Ю. М. Тодика, В. С. Журавський. – К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2002. – 544 с.

21. Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації кримінального процесу України / В.М. Трофименко – Харків. 2017. – 317с.

22. Тертишник В.М. Права і свободи людини / В.М. Тертишник Днепр. Алерта. 2022. – 310с.

23. Толочко О.М. Прокурорський нагляд за додержанням і застосуванням законів / О.М. Толочко, С.І. Зарубинська К. Алерта. 2013. – 240с.

24. Удалова Л.Д. Кримінально процесуальні гарантії діяльності адвоката / Л.Д. Удалова, С.Д. Савицька. Київ. КНТ. 2014. – 169с.

25. Шило О.Г. Теоретика прикладні основи реалізації конституційного права людини і громадянина на судовий захист у досудовому провадженні в кримінальному процесі України / О. Г. Шило. – Харків : Право, 2011. – 472 с.

Maksymova Larysa

*Candidat of legal sciences Associate Professor
Kyiv Applied College of Tourism and Hospitality
<https://orcid.org/0000-0001-7660-6779>*

EVALUATION CRITERIA OF PROCEDURAL LEGAL NORM

Current Criminal Procedure Code of Ukraine in Art. 3 defines the basic concepts of criminal legislation and the terms used during the pre-trial investigation and trial of criminal proceedings. The basic terms are defined with the help of general and special theories of the criminal process, they reflect the essence and meaning of general procedural institutions on

the basis of which the status, legal procedure, procedural the procedure for conducting investigative (search) actions, establishing the truth during pre-trial and judicial criminal proceedings. Despite the significant contribution of the theory of the criminal process to the development of current legislation, the special terms used during the pre-trial investigation remain completely unclear, do not correspond to the theory of law, philosophy, logic and other branch sciences.

The theory of law establishes the conditions of application of the disposition of the norm and reflects the emergence of legal relations between the parties, participants in the process. The practice of the development of legal relations is designed to adequately develop and change on the basis of current legislation, in some cases, ahead of the theory. The rule of law establishes the rule of conduct of the participant in the process, his status, but the law provides detailed regulation of legal relations that arise during the pre-trial investigation, which leads to case situations, restrains the initiative of the investigator, inquirer, prosecutor, and introduces obstacles to the performance of duties. The parties to the process use their knowledge, professional approach and opportunities for cognitive activity when performing the tasks of establishing the truth. These criteria remain a novelty in the theoretical development of scientists.

The article provides a classification of assessment categories, suggests the application of legal regulation in various cases arising during pre-trial investigation. Specific investigative situations are considered and ways of solving them are proposed.

Key words: law, term, status, parties, participants, control, pretrial investigation, court proceedings, investigator, prosecutor, judge.